

АДЫГЭ

1923-рэ илъэсым
гъэтхалэм
кыщегъэжыгъэу
кыдэклы

№ 182 (22871)

2023-рэ илъэс

ГЪУБДЖ

ЧЪЭПЫОГЪУМ и 3

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

6 +

тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклубгъохэр

МАКЪ

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Джэгокло хабзэр къалэтыжы

Мы мафэхэм Красногвардейскэ районым ит къуаджэу Улапэ дэт культурэм и Унэ фестивалэу «Джэгуако» зыфиорэр щыкыуагъ. Ащ клэщакло фэхыгъэх АР-м культурэмклэ и Министерствэрэ Лъэпкэ культурэм и Гупчэрэ.

А. Лэщын.

Сыдигъоклы адыгэхэм джэгуаком уасэ фашыштыгъ. Джэгур ащ зерищэ зыхыуклэ гъэшлэ гушылэхэмклэ хыаклэр ылэтын, е гушылэ щэрыохэмклэ шхыакло ригъэшын ылыэкыштыгъ, игушылэ уасэ илагъ. Гухэкл нахь мышлэми, нэпэ тызыхэт дунаим епытыгъэу тлэкы-тлэкыуэ джэгуаком имэханэ тлэкызы. Ар къалэклэгъэхъэжыгъэныр, адыгэ шэн-хабзэхэм атетэу джэгухэр зэрашыштыгъэхэр агу къагъэкыжыныр ары пшэрыл шхыалэу зэхэщаклохэм зыфагъэуцуужыгъэр.

лофтхыабзэр кызылэуихыгъ Красногвардейскэ районым иадминистрация ипашэу Гъубжэкъо Темур.

Республикэм ипщынэо, джэгокло

лазэхэр къэзэрэуыгъэх, зым зыр еп-лыжыкызы ялэлэсэныгъэ хагъэхъошт. Ижырэ адыгэ шэн-хабзэ дахэу адыгэхэм ялагъэхэр кытклэхыуэхэрэ ллэужхэм ашлэнхэмклэ мыщ фэдэ лофтхыабзэхэм мэханэшхо ял, — кылуагъ ащ.

Зэхахьэр нысэщэ джэгум ишапхъэхэм атетэу кыуагъэ, ащ епхыгъэ фэлэ-фашлэхэр зэклэ республикэм ичылплэ зэфэшхыафхэм кыарыкыгъэхэ хыаты-яклохэм къагъэлъэгъуагъ. Джэгокло купхэр пчэгум кырагъэблэгъагъэх, джэгур зэрэзепщэн фэе хабзэхэр кызы-зэраухымэхэрэ ыкли адыгэ лъэпкэ лэмэ-псымэхэм кызызэрэагъалорэр къа-гъэлъэгъуагъ.

Адыгэ къэралыгъо университетым

адыгэ филологиерэ культурэмрэклэ ифакультет илофышлэхэу, шлэныгъэлэжыу Унэрэкъо Раерэ доцентэу, тарихь шлэ-ныгъэхэмклэ кандидатэу Цэй Заремэрэ лофтхыабзэр зэрифэшъуашэу зэхэщэ-нымклэ упчлэжыгъу афэхыгъэх.

Адыгэ джэгур зэрэзэхыокырэр кы-далытэзэ мы лофтхыабзэр зэрэзэхэщэ-гъэр кылуагъ АР-м культурэмклэ ими-нистрэ игуадзэу Кушъу Светланэ.

— Мыщ фэдэ фестиваль щылэнэу бэшлагъэ тызыфэягъэр, ау кыддэхы-штыгъэл. Мы аужырэ уахътэм шагухэм ащыклорэ джэгухэр нахыбэ зэрэхурэм тегъэгушлэ. Арэу зыхыуклэ, хыатяклом ипшэрылхэр агу къэдгъэкыжыныр хэ-фае. Ижыклэ джэгухэр зэрэзэхэщэ-шты-

гъэхэм фэдэу тшыныр арэп типшэ-рылхэр, сыда плэмэ лъэхъаныр нэмыкл, цыфхэри зэхыокыгъэх. Нэмыкл цыф лъэпкхэм яхабзэхэр къемыбэклэу, адыгэ шэн-хабзэхэр нахь агъэфедэнхэу ары тызыфаер. Джэгухэр концертхэм афэдэу мыклохэу, къэзэрэуыгъэхэм хъары зэдэлэтын фае. АР-м и Лышхъэу Къумпыл Мурат ипшэрылхэу тишъолхэр ит къоджэ псэуплэхэм адэт культурэм иунэхэм республикэ лофтхыабзэхэр ащызэхатщэхэу тыублагъ. Улапэ апэу кыыхэтхыгъ, сыда плэмэ анахь пщынэо лазэхэр зыдэсыгъэхэр мы къуаджэр ары, — кылуагъ ащ.

(Иклэух я 5-рэ нэклуб. ит.)

Абхъазым имэфэкл даЛэтыг

Абхъазым шыклогъэ Хэгъэгу заом Теклоныгъэр кызыцыдахыгъэр илэс 30 зэрэхъу-гъэм фэгъэхъыгъэ Иофтхъабзэху Сыхъум шыклуагъэхэм ахэлэжбэнху, ткъошхэм афэгушлонху Абхъазым клогъагъэх Адыгеим и Лышхъэу Къумпыл Муратрэ АР-м и Къэралыгъо Совет – Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу, Урысыем и Лыхъужбэу Цэй Эдуардрэ.

УФ-мрэ Республикэу Къыблэ Осетиерэ яшъолпыр зауламэ ялыклогъэр имэфэклым хэлэжбэ-гъэх.

Республикэм ихъаклэхэмрэ ащ шыпсэхуэрэмрэ Абхъазым и Президентэу Аслан Бжания япашэу 1992 – 1993-рэ илэсхэм Абхъазым шыклогъэ Хэгъэгу заом шыфэхыгъэхэм ямыжбосын кыгъагъэхэр клэпыралхъагъэх.

А мэфэ дэдэм Абхъазым и Апэрэ Президентэу Владислав Ардзинба Иофтхъабзэм хэлэжбэ-хэрэм агу кыагъэкыжыгъ. Къуаджэу Нижняя Эшера дэт мыжбосынэу къэралыгъо Ио-фылэшхом ыцлэкэ агъэцугъэм къеклоплагъэх правительствэхэм ыкы общественнэ движение эффэшхъафхэм ялыклогъэр, кы-гъагъэхэр ащ клэпыралхъагъэх ыкы зы такыкърэ фэшыгъуа-гъэх.

Республикэм икълэ шъхалэ дзэ парад шыклуагъ. Шъхъафит-ныгъэм игупчэ кырыклуагъэх ветеранхэмрэ Абхъазым идзэ подразделениехэмрэ. Республикэм и Президентэу Аслан Бжания ипсалэ кызырэхъыгъэ-щыгъэмклэ, Кавказым цызэхэ-щэгъэ движение эффэшхъафхэм ахэтху яхэгъэу къаухъумэным-клэ лэпылэгъушхо кыафэхъугъэхэр

егъашэм абхъазхэм ащыгъу-пшэштхэп.

Мэфэклым тегъэпсыхъагъэу Адыгеим, Къэбартэе-Бэлъкъа-рым ыкы Къэрэцъе-Щэрджэсым ялыклогъэу Абхъазым кыклуагъ-хэм зэлуклэгъухэр адырлагъэх. Абхъазым и Президент шолпыр-хэм япашэхэм аналэ кызыр-а-тырагъэтырэм, абхъазхэм гу-щылэ фабэхэр кызырафалуагъ-хэм апае инэу зерафэразэр кылуагъ.

«Илэс 30-клэ узэклэлэбжэмэ цылэгъэ хъугъэ-шагъэхэм Уры-сыемрэ Кавказымрэ ащыпсэхуэрэм хэушхъафыкыгъэ чыплэ-шхо ащаубытыгъ. Титарихъ гъогу зэу зэрэщытыр, тызэрэзэкъо-шыр, зыкыныгъэ зэрэтхэлъыр джыри зэ ащ кыгъэшпынкъажы. Кыткелхъуэхэрэм а зэфы-щытыклэхэр алъыдгъэлэсын, ахэтлхъан фае. Тапэки тизэдэ-лэжбэныгъэ нахъ зедгъэушоб-гъушт. Зэклэмы сышъуфэлъало мамыр шылакэ шуилэнэу, шлоу цылэр кыжъудэхъоу шъупсэ-унэу», — кылуагъ Аслан Бжа-ния.

Урысыем Абхъазым ишъхъа-фитныгъэ зэрэдыригъэштагъэм тарихъ мэхъанэ зэрилэр, хэгъэ-гуитлүмэ язэдэлэжбэныгъэ, язэ-фыщытыклэ тапэки ащ нахъ

зэригъэпытэщтым ицыхъэ зэрэ-тельыр Адыгеим и Лышхъэ кылуагъ.

«Шылэныгъэм кызыригъэлъэ-гуагъэмклэ, абхъазхэм кыры-клогъэтымклэ гъогу кыыхагъэр, Урысые Федерацием зыдыригъэ-штагъэр гъогу тэрэз закъоу цытыгъ. Непэ Абхъазыр мамыр-ныгъэ зэрылэ, ыпэклэ лыклогъэрэ хэгъэгоу цыт. Тэ ренэу тышъуи-гъус ыкы абхъаз лъэпкъым ищыклэгъэ лэпылэгъу еттыным тыфэхъазыр. Гъунэгъушлу зэфы-щытыклэхэмклэ Абхъазым ипа-щэхэм шысэшлоу кыагъэлъагъ-рэм пае инэу тафэраз. Лъэныкы пстэумклэ тизэдэлэжбэныгъэ зедгъэушобгъуным мэхъанэшхо илэу сэлъытэ, Иофэу зэдэдгъэ-цаклэхэрэм шлуагъэу кыатырэри тишолпырхэм ащыпсэхуэрэм зэхашлэ», — кылуагъ Къумпыл Мурат.

Ащ нэужым Урысыем ишъо-лпырхэм кырыкыгъэхэр куль-турэ мэхъанэ зилэ Иофтхъабзэхэм ахэлэжбэгъэх, Абхъазым ипа-щэхэм ягъусэхуэ Иофшлэнымклэ, культурэм ыльэныкыоклэ зэдэ-лэжбэныгъэу азыфагу тапэклэ иллыщтымклэ гухэлхэр агъэнэ-фагъэх.

АР-м и Лышхъэ ипресс-къулыкыу

Тинахыжъхэр зыщыдгъэлъэпЛэрэ маф

Чэпыюгум и 1-р – зыныбж хэклотагъэхэм я Дунэе маф. Мы мэфэклым кыдыхэлъытагъэу тинахыжъ лэплэхуэ республикэм шыпсэхуэрэм афэгушлуагъэх.

Мы Иофтхъабзэм икълэщаклоу АР-м Иофшлэнымклэ ыкы социаль-нэ хэхъоныгъэмклэ и Министерствэ кызыретыгъэмклэ, чэпыю-гум и 1-м зыныбж илэси 100-м нэсыгъэу ыкы ащ ехъугъэхэм ядэж хэбзэ пащэхэр клогъэ нэпэелъ шлухъафтынхэр, кыгъа-гъэхэр, Адыгеим и Лышхъэ игушылэ фабэхэр зэрытхэгъэ от-крыткэхэр афахыгъэх.

Адыгэ Республикэм Иофшлэнымклэ ыкы социальнэ хэхъоныгъэм-клэ иминистрэу Мырзэ Джанбэч Мыекъуапэ шыпсэхуэ илэси 100 зыныбж Абэтэ Цуцэ иунэ еблэгъагъ, АР-м и Лышхъэу Къумпыл Мурат ыцлэкэ фэгушлуагъ.

— Сигуапэ непэ шъхъэклафэ кысэшхуыгъэ садэж шъукы-зэреблэгъагъэр, — гушлэзэ кылуагъ Абэтэ Цуцэ. — Тызэрэшъу-щымыгъушэрэм тыгу келэты. Ныбж зилэхэм ящыклагъэр бэп, кыткелхъуэхэрэ гупсэхэм, кытпэблагъэхэм янэплэгъу фабэ зэхатшлэмэ, клуачлэ кытхелхъэ. Сыныбж емыллытыгъэу сип-сауныгъи уигъэрэзэнэу цыт, силахыл гупсэхуэ сашхъагъ итхэм сафэраз. Социальнэ Иофшлэу кыслыплъэрэри зэзгъэпшэн цылэп, дэгъу дэд.

Тинахыжъ лэплэ фэгъэхыгъэ игъэклогъэ тхыгъэ тигъэзет кыхъагъ. Клэклэу къэплон зыхъуклэ, Цуцэ народнэ гъэсэнныгъэм-клэ Адыгэ хэку отделым илэс пчъагъэрэ цылэжбэгъ, нэмыкы кыоджэ еджаплэхэми алуыгъ, аужырэу Иоф зыщылагъэр Адыгэ клэлэгъэджэ училищыр ары. Абэтэ Цуцэ адыгабзэкли урысыб-зэкли тхылэи 9 кыдыгъэкыгъ. Непэ кызнэсыгъэм ащ адыгаб-зэмклэ итхылхуэ а 1-рэ ыкы я 2-рэ классхэм апае ытхыгъэхэр агъэфедэх.

Непэрэ мафэм ехъулэу зыныбж илэси 100-м нэсыгъэу ыкы ехъугъэу нэбгырэ 26-рэ Адыгеим ис. Анахыжбым илэси 113-рэ ыныбж, ар Красногвардейскэ районым шыпсэхуэ Ибраги-мова Гезал Дадуг кзы ары.

ИШЪЫНЭ Сусан.

Сурэтыр тезыхыгъэр: Ишъынэ Аслан.

ЯИофшлэн падзэжыгъ

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатхэм зыгъэпсэфыгъо уахътэм иуж апэрэ зэхэсыгъо тыгуасэ ялагъ. Ар я XXVIII-рэ хъугъэ. Ар зэрицагъ Парламентым и Тхьаматэу Владимир Нарожнэм.

«Бжыхъэ сессиэмклэ» апэрэ зэхэсыгъом иповесткэ упчлэ 60 фэдиз хэтыгъ. АР-м и Лышхъэ ыкы министрэхэм я Кабинет клэщаклоу афэхъугъэхуэ хэбзэгъэуцугъэ 20-мэ япроектхэм депутатхэр ахэплэагъэх. Ахэм ащыщэу 18-р законклэ аштагъ, 2-р апэрэ еджэгъум пхырыкыгъэх.

Ахэм зэу ащыщ УФ-м и Президент хэушхъафыкыгъэ дзэ операцием хэ-лажбэхэрэм лэпылэгъу ятыгъэным фыте-гъэпсыхъэгъэ унашъоу кышыгыгъэм игъэцклен пае аштэгъэ хэбзэгъэуцугъэр. Дзэклопхэм, зэзэгъыныгъэклэ къулыкыу зыхыхэрэм, УФ-м и Улэшыгъэ Клуачлэхэм пшэрылэу ялэхэм ягъэцклен хэ-лажбэхэрэм, Урысыем и Лъэпкъ гвардие хэтхэм ыкы ахэм яунагъохэм чыгу лахъхэр ятыгъэнхэм ар фэгъэхыгъ. Къэралыгъо ыкы муниципальнэ мылкъум е Адыгэ Республикэм ыгъэфедэнэу кы-фагъэзэжыгъэм чыгу лахъхэр кыхэхы-гъэнхуэ ащ кыщелэ.

Ащ нэмыклэу кълэгъэпсыным, къэралыгъо граждан къулыкыу, цыфыбэ зыхэлэжбэр Иофтхъабзэхэм язэхэщэн, гъэсэнныгъэм исистемэ, кыдыгъэкыным-клэ политикэм, таксикхэм ялофшлэн, сабы-ибэ зэрыс унагъохэм чыгу лахъхэр ятыгъэнхэм, транспортм пае хэбзэлэх-хэм ятын, фэтэрыбэу зэхэт унэхэм ачлэхэм зедгагъэфедэхэрэм ягъэцклен-жын, гъомылапхъэ зыхашыкырэ лэжы-гъэ кызыгъэкыхэрэм, хыалыгъу ыкы нэмыклэу хъаджыгъэм хэшлыкыгъэхэр кызышыхэрэм къэралыгъо лэпылэгъу ятыгъэным, нэмыклэхэм афэгъэхыгъэ хэбзэгъэуцугъэхэм зэхъокыныгъэхэр афэшлыгъэнхэм фэгъэхыгъэ законхэм, законопроектхэм атегушылагъэх, аштагъэх.

Федеральнэ къулыкыухэм афэгъэзэгъэ джэпсэлэи 4 мы зэхэсыгъом шаштагъ. Сэкъатныгъэ зилэхэм афэгъэхыгъэ хэ-бзэгъэуцугъэм кыдыхэлъытагъэу кыбзэ-ныгъэм фытегъэпсыхъэгъэ пкыгъоу ыпклэ хэмылэу кыратыхэрэм яшапхъэ нахыбэ шыгъэнэу кызыщилорэр УФ-м и Правительствэ и Тхьаматэ игуадзэу Татьяна Голиковам фэгъэзагъ.

УФ-м мэкъумэщ хызмэтымклэ иминистрэу Дмитрий Патрушевым, ветери-

нарнэ ыкы фитосанитарнэ шапхъэхэм ягъэцклен лыплэгъэнымклэ Федераль-нэ къулыкыу ипашэу Сергей Данкверт, УФ-м экономикэ хэхъоныгъэмклэ иминистрэу Максим Решетниковым афэгъэ-загъэх бизнес цыкыум ыкы гурытым лэпылэгъу ятыгъэным, уц шлоу, хъацлэ-пла-цэу цыфхэм ыкы лэжыгъэхэм зиягъэ язгъэкыхэрэм апэшлукорэ Иофтхъаб-зэхэр зымыгъэцкленхэрэм, мээ сатырхэм зэрар кыафэзыхыхэрэм, зыгъэклогъэх-рэм, мэкъумэщ хызмэтым ичыгухэр кыэухъумэгъэнхэм, язытет нахышлу шыгъэным фытегъэпсыхъэгъэ шэпхъэ гъэнэфагъэхэр лэпэдэлэл зышыхэрэм тазырэу атыралхъэрэр нахыбэ шыгъэ-ным афэгъэхыгъэхэр.

Джащ фэдэу АР-м и Апшэрэ хыкум кыгъэлэгъуагъэу Зарина Коновалова Тэхутэмыкыое районым ихыкум участ-кэу N 3-м изэгъэшлужь хыкумышлэу гъэнэфагъэныр депутатхэм игъоу альэ-гъугъ.

Зэрэхабзэу зэхэсыгъом икълэхым, Урысыем инэмыкы шолпырхэм яхэб-зыхъухъэ къулыкыухэр клэщаклоу зыфэху-гъэхэм атегушылагъэх, адырагъэштагъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Чэпыюгъу мазэм и 2-м кышыублагъэу и 12-м нэс Урысыем и Почтэ фэгъэклогъэн уахътэр регъэклогы

Кыхъащт 2024-рэ илэсым иапэрэ мэзи 6 «Адыгэ макъэр» кышъ-улулэнэу ыкы нахъ пыутэу кышъут-хыкыленэу шлуфаемэ, зигугъу тшыгъэ тхьамэфитлүм кыклогъэ мыщ фэдэ уасэхэмклэ ащ шъуклэхтэн шъулэ-кышты:

Индексэу П4326-р:
мазэрэ кышыуфэклогъытэр –
соми 163,59-рэ;
мэзи 2-м сомэ 327,18-рэ ыосэ-
щтыр;
мэзи 3-м – сомэ 490,77-рэ;
мэзи 4-м – сомэ 654,36-рэ;
мэзи 5-м – сомэ 817,95-рэ;
мэзи 6-м – сомэ 981,54-рэ.

Шъузыщыпсэхуэ чыплэхэм почтэм икыутамэу арытхэм гъэзетыр къа-щишъутхыкышъушт. Зыхэшъумыгъэн фэгъэклогъэн зыхэлэ уахътэм.

Мыекьопэ медицинэ колледжыр загъэпсыгъэр илэс 90-рэ хуэгъэ

Тарихъым инэклубгъо пытэу хэуцуагъ

Республикэм игъэсэныгъэ учреждениехэм анахыжхэм ыкIи зэлъашлэхэрэм ащыщ Мыекьопэ медицинэ колледжыр. Мы илэсым чэпыогум и 1-м ар зызэхашагъэр илэс 90-рэ хуэгъэ. Ащ ипэгъоклэу колледжым ипашэу Алексей Самоквитовым «Адыгэмак» Iуклагъ.

Тарихъ гъогур

1933-рэ илэсым кыщегъэ-гъэ тарихъ гъогу шлагъо ыкIи бай еджапIэм кыкIугъ. Апэрэ чIэтIупшыгъоу илагъэр фельдшер 30-рэ мамыку 30-рэ хуэщыгъ. Гурыт медицинэ гъэсэныгъэ зыщызэрагъэгъотырэ еджапIэм илэс экIэлъыкIохэм ыцIэ пчъагъэрэ зэблахъугъ: медицинэ техникум, фельдшер-мамыку еджапI, медицинэ училищ ыкIи джыдэдэм медицинэ колледж. Ау, ащ емыллыгъэу, хэбзэшлюу шыуцугъэхэр лъагъэклотэгъэх ыкIи ныбжьыкIэу кычIахъэхэрэм медицинэ IофшIэным шIульэгъу фырялэным сыдигъокIи анаIэ шытырагъэты. Илэс 90-м кыкIоцI нэбгырэ мин 16-м ехъу мыщ кычIэкIыгъ. Iэпэлэсэныгъэ ыкIи сэнэхъатым хэшIыкI фызиIэ специалистхэм пэщэныгъэ ахэм адызэрэхъагъ: Н.Ф. Киселевыр, В.Д. Трахтенберг, В.Д. Гончаренкэр, А.Ф. Журавлевыр, Б.Я. Белоусовыр, В.И. Ковалевыр.

Мы уахътэм медицинэ колледжым ипашэр А.А. Самоквитовыр ары. Ар Мыекъуапэ кыщыгъу ыкIи шапIугъ. Гимназиеу N 22-м зыщеджэм Iуж Омскэ къралыгъо медицинэ академием чIэхъагъ. «Педиатрия» зыфилорэ сэнэхъатыр илэу кычIэкIыгъ, нэужым ординатурэр хирургиемкIэ ыкIугъ. 1998-рэ илэсым Адыгэ республикэ клиникэскэ IэлэцIыкIу сымэдджэщым травматологиемкIэ иотделение травматологэу Iухъагъ. 2003-рэ илэсым а отделением ипашэу агъэнэфагъ. 2019-рэ илэсым кыщегъэжъагъэу колледжым ипаш.

Мыекьопэ медицинэ колледжым кыкIугъэ илэс 90-р — имылькы. Илэс экIэлъыкIохэм пытэу ылэ теуцозэ чIыплэ гъэнэфагъэ республикэми, ащ шхъадэкIэуи ыубытыгъ. ТигушыIэгъу рыгушхоу кызырэхигъэщыгъэмкIэ, гурыт медицинэ гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ организацие анахъ лъэшэу Урысыем и Къыблэ итхэм Мыекьопэ медицинэ колледжыр ахэхъэ. СыдигъокIи цыфхэм альпIтэрэ сэнэхъатыр кыхъэзыгъэу рагъаджэхэрэм яухъазырынгъэкIэ, IофшIэным фыщытыкIэу фырялэмкIэ кхэхэщыкI ыкIи IофшIэным ичIыплэ бэдзэр мыхэм кхэхэщыкIэупчIэх. Джащ фэдэу республикэм имедицинэ IофшIэ ятIонэрэ пэпчI мы колледжым кызырэхэчIэкIыгъэм Iэлэегъэджэ купыр рэгушхо.

Лъэныкъоу зыфырагъаджэхэрэр

Медицинэ сестра сэнэхъатым имэхъанэ уасэ етыгъуай. Шыпкърэ пIощтмэ, зы врач ипшъэрылхэр изакъоу ыгъэцэкIэшъушхэп ащ илэпыIэгъу хэмытэу. Арышъ, медицинэ сестрахэр тыдрэ поликлиники, сымэдджэчи чIыплэ гъэнэфагъэ щаубыты, зэрэзэблэпхъунхэ цыIэп. Анахъ лъаплэу псауныгъэр ахэм алэ илэ.

хуэх. Ахэр мыщ кызычIэкIыкIэ зыфаем Iоф шашIэн фитых ыкIи апшъэрэ еджапIэм зэу ягъэсэныгъэ шыпIагъэклотэн амал яI, — хигъэунэфыкIыгъ Алексей Самоквитовым.

Мы уахътэм ехъулэу медицинэ колледжым лъэныкъуишIэ регъаджэ: «Сестринскэ Iофыр» (я 9-рэ ыкIи я 11-рэ классхэр къэзыухэгъэхэм апае), мыгъэ кIэу кырагъэжъагъ «Iэзэн Iофыр» (я 9-рэ классыр къэзыухыгъэхэм апае) ыкIи «лабора-

гъэкIэ нэмыкI сэнэхъат фэджэжынхэ альэкIышт. ГушыIэм пае, массажистэу Iоф зышIэщыгъэр рентген-лаборантэу е нэмыкIэу еджэжын амал иI. Егъэджен Iофыр зэхэщэгъэнымкIэ ищыкIэгъэ материалнэ-техникэскэ базэр алэклэлъ.

КIэлэегъаджэхэр

Ебгъэдженыр ыкIи уеджэныр — охътабэ зытекIодэрэ IофшIэнышху. ЗилофшIэн шIу зылэгъу-

ГуIэтышIэу шытыным фэшI

Илэс пчъагъэхэм кхакIоцI Мыекьопэ медицинэ колледжым игъэклотыгъэ гъэцэкIэжынхэр щашыгъэхэп. Джы юбилеим ипэгъокIэу ащ IофшIэнышхо щыкIуагъ.

— АР-м и Лышхъэ ыкIи и Правительствэ лъэшэу анаIэ кыттет. еджапIэм иматериальнэ-техникэскэ зытет зэтэдгъэпсыхъаным фэшI республикэ бюджетым ахъщэ кытфитIупшыгъ. 2020-рэ илэсым икIэух кыщегъэжъагъэу игъэклотыгъэ гъэцэкIэжынхэр тэшIых. 2022-рэ илэсым колледжым ыкIоцI зэтэдгъэпсыхъагъ. Джы анахъэу зыуж титыр щагу IоцIыр ары. Мы унэр 1910-рэ илэсым агъэпсыгъ, архитектурнэ кIэнхэм зэрахъхэрэр кыдэплъытэн фэе.

Мыекьопэ медицинэ колледжым ипашэу Алексей Самоквитовым кызырIуагъэмкIэ, гурыт звеном Iоф шызышIэн зылэкIышт специалисти 150 — 200 фэдиз илэсым агъэхъазыры.

— Бюджет чIыплэу тилэм илэс къэс хэхъо. ГушыIэм пае, 2019-рэ илэсым ыпIкIэ хэмылэу нэбгыри 125-рэ тштэн тлэкIыштыгъэмэ, 2023-м нэбгырэ 240-рэ тштэн амал шыIэ хуэгъэ, кхэкIощт илэсым а пчъагъэр нэбгырэ 260-м нэсышт. Къэлогъэн фэе, мыхэр экIэ «целевой» зыфалорэм фэдэх. Ащ кыкIырэ колледжыр кызаухыкIэ, илэси 3-м нахъ мымакIэу республикэм илэзэплэ учреждениехэм Iоф ашашIэн фэе. ЫпIкIэ хэлэу зы куп мыгъэ тштагъэ, ахэр нэбгыри 100 мэ-

торнэ диагностикэр» (я 9-рэ классым Iуж).

Мы илэс еджэгъум кIэу кыхэхъагъэхэм ащыщ федеральнэ хэбзэ шапхэхэр зэрэзэхъокIыгъэхэм кхэхэкIэу зэрэджэщыгъэхэ илэс пчъагъэр зэрагъэмэклагъэр. Илэси 3-рэ мэзипшырэ еджэщыгъэхэмэ, джы илэси 2-рэ мэзипшырэ ашыгъ. Ащ лыпытэу егъэджен программэри зэблахъугъ, ау еджэным зыкIи ягъэ кхэкIонэу ашыгъэп.

Гъэсэныгъэ тэдзэ зыщызэрагъэгъотырэ отделениеу колледжым илэм сэнэхъат 23-м афэгъэзагъэу илэс къэс нэбгырэ 1900-мэ яшIэныгъэхэм ащыхагъахъо. Илэси 5 тэшIэ къэс медицинэ IофшIэ пэпчI ишIэныгъэ хигъэхъонэу щыт. Джащ фэдэу мы курсхэм яшIуа-

рэ ыкIи Iэпэлэсэныгъэхшо зылхэлъ Iэлэегъэджэ купым ишIуагъэкIэ студентхэм ясэнаушыгъэ, якъулайныгъэ кызызIуахын альэкIы.

— Илэс пчъагъэ хуэгъэу Iоф шызышIэрэ Iэлэегъаджэхэр тилэх, — кхелуатэ Алексей Самоквитовым. — Ахэм адакIоу, нахъ ныбжьыкIэхэу медицинэ гъэсэныгъэ зилэхэри кхэсштэнхэм сыпылэ. Сыда плэмэ Iэлэегъаджэм медицинэм хэшIыкI фырилэ зыхъукIэ нахъ зытелункIэшт лъэныкъохэр кыхихышхыт. Сэ сшхъэкIэ мы колледжым джыри сыкхэмыкIожьызэ, травматологиемкIэ практическэ сыхъатхэр отделением щызгъэхышхыгъэх. Джыри ахэр лысэгъэ-кIуатэх.

Итеплэ зэрэпшIоигъоу зэблэпхъунэу щытэп. Спорт залым изэтэгъэпсыхъан ыкIэм фэкIо, ар икIэрыкIэ шыпкхэу агъэцэкIэжыгъ. Щагу IофшIэнхэр Мыекьопэ кхэлэ администрацием зэшIуехых, лъэсрыкIо гъогухэм плиткэр атыралхъэ. Адыгеим и Лышхъэ иунашъокIэ, студентхэм апае тIысыплэ дахэхэр колледжым ыкIоцIи ишагуи шагъэуцушхыт. Лицееу N 34-р зычIэтыгъэ унэу урамэу Первомайскэм тетыр кытатыжыгъ. Егъэджен Iофыр зэхэтщэнымкIэ джы кабинетхэр нахыбэу тилэхэ хуэгъэ, — хигъэунэфыкIыгъ Алексей Самоквитовым.

ИШЫНЭ Сусан.

Сурэтыр Мыекьопэ медицинэ колледжым кытIэкIыгъэхъагъ.

Зеклогъу Уцужыкьо кызыхъугъэр ильэс 95-рэ хъугъэ

Игупшысэхэр кыызэрыкIуагъэхэп

Зэлашлэрэ бзэшлэныгъэлэжъэу Зеклогъу Уцужыкьо Сэфэр ыкьор чэпыюгум и 4-м, 1928-рэ ильэсым Теуцожь районымкIэ кьуаджэу Къээзэныкьуае кышыхъугъ.

Уцужыкьо кызыриуатэщтыгъэмкIэ, чылэ зэкIэупкIэгъэ цыкIоу Псэкъупсэ иджабгъу нэпкъ тетыгъ. Ау непэ ар бгъотыжыщтэп, Краснодар псылыгъыплэм екIодылагъэхэм ащыщ хъугъэ. Зеклогъу Уцужыкьо, Щэшлэ Казбек, Бэрэтэрэ Хьамид, Пэнэшъу Сэфэр Къээзэныкьуае ыцIэ рязыгъэуагъэхэм апэ итыгъ.

Уцужыкьо ицIыкIугъом щегъэжъагъэу цыф гъэсагъэ зэрэхъуцтыр, иакъылкIэ зэрэдэкIоештыр кыхъэщыщтыгъ. Ятэу Сэфэр идунай зехъожьым Уцужыкьо ильэситф ыныбжыгъэр. Шылэныгъэм кыныгъо зэфэшъафхэр кызыдихъыщтыгъэхэми, янэу Къутасэ ащ ренэу илэпылэгъугъ. Илъэсик нахъ зымыныбжэ Уцужыкьо Къээзэныкьое ублэплэ еджаплэм чIахъэ. Ащ ехъулэу еджакIи тхакIи ышIэщтыгъэх, тхылыми гъэзетми яджэщтыгъ. Апэрэ классым мазэрэ щеджэгъэу шлэныгъэ дэгъу дэдэхэр кызыригъэлэгъуагъэхэм пае ар ятIонэрэ классым рагъэтысхъэ ыкIи илъэсиплэу зыщеджэхэрэ ублэплэ еджаплэр илъэсикIэ кьеуы.

Я 7-рэ классым нэс ар Едэпсыкьо еджаплэм щеджэ, я 8 — 9-рэ классхэр — Пчыхалыкьо гурыт еджаплэм, 1947-рэ илъэсым я 10-рэ классыр Пэнэжыкьуае кышеуы.

1947 — 1948-рэ илъэсхэм къащегъэжъагъэу Едэпсыкьо еджаплэм иублэплэ классхэм Iоф ащишIэнэу Уцужыкьо еублэ ыкIи ащ дакIоу Мыекьопэ кIэлэгъэджэ институтым чIэхъанэу зегъэжъагъэу. 1948-рэ илъэсым щегъэжъагъэу 1950-рэ илъэсым нэс а институтым бзэмрэ литературэмрэкIэ иотделение щеджэ ыкIи ар диплом плыжыкIэ кьеуы.

КIэлэгъэджэ институтым адыгабзэр щарамыгъашIэщтыгъэми, Уцужыкьо адыгабзэм шIулэгъоу ятэ фыригъэшIыгъэр чIагъэп, ар ишъыпкъэу нидэлъфыбзэм изэгъэшIэн, иушэтын пылгыгъ. Адыгэ шлэныгъэушэтыплэ институтым ипэцагъэу Одэждэкъо Хьаджэмэт ащ гу кылытэтэш, Iоф ащишIэнэу институтым регъэблагъэ.

Джауцтэу Зеклогъу Уцужыкьо 1950-рэ илъэсым шлэныгъэм игогу техъанэу мэхъу. Ащ инасыпышхо кыхыгъ цыф гъэсэгъэшхохэм зэралукIагъэр, Iоф адишIэнэу зэрэхъугъэр. Ахэм ащыщ шлэныгъэлэжъэ цIэрылоу Н. Ф. Яковлевыр.

Мы илъэс дэдэм нэмыкI шлэныгъэлэжъэ цIэрылоу, кавказыбзэ-

хэм яушэтын зищIэныгъэ езыпхыгъэу, филологие шлэныгъэхэмкIэ докторэу Г. Ф. Турчаниновыр Ленинград кьекIыш, Мыекьуапэ кьэкло ыкIи Мыекьопэ кIэлэгъэджэ институтым урысыбзэмрэ литературэмрэкIэ икафедрэ ипащэу щылэжъэнэу мэхъу. Зеклогъу илушыгъэрэ илофшIагъэрэ Турчаниновым гу алытагъэу щытыгъэти, кIэлэгъэджэу Iоф ащишIэнэу институтым регъэблагъэ. Адыгабзэм изэгъэшIэнэу иушэтынэу Iоф ащишIэнэу тегъэпсыхъэгъэ купэу Турчаниновым ыпкъ кыкIыкIэ апэ дэдэ институтым зехищэгъагъэм Уцужыкьо адыгабзэр щарегъэхъы. А купым шлэныгъэлэжъэу Тхьаркьохъо Юныс, ЦуукI Налбий, нэмыкIхэри исыгъэх. Уцужыкьо ежэ зехигъэуцогъэ программэмкIэ ахэр ригъэджэгъэх.

1950-рэ илъэсым щегъэжъагъэу Уцужыкьо адыгабзэм играмматикэ илахъхэм язэхэфынкIэ, язэгъэфэнкIэ апэрэ лъэбэкъухэр ыдзыхъу регъажъэ. Апэрэ ушэтынэу ышыгъэр гъэзетэу «Социалистическэ Адыгеим» шеклогъум и 26-м, 1950-рэ илъэсым кыхыгъ «Адыгабзэм играмматикэ шыкIагъэу илэхэм яхылагъ» («О недостатках грамматики адыгейского языка») ышъхъэу. Мыщ а лъэхъаным агъэфедэщтыгъэ адыгэ грамматикэу Iэшъхъэмэфэ Даутэ зехигъэуцугъэм шыкIагъэу илэхэр кышыхъегъэхы, ахэр зэрэдэгъэзыжыгъэнхэ, адыгабзэм играмматикэ имодель нэмыкI шъыпкъэу зэрэзэхэгъэуцогъэн фаер кышело. Охътэ кIэлкIэ ащ кыкIэлэыкIоу НэмытIэкъо Юсыфрэ Зеклогъу Уцужыкьорэ зедатхыгъэ статьяу «О серьезных недостатках в научной и школьной грамматиках адыгейского языка» зыфилорэр гъэзетэу «Адыгейскэ правдэм» кьехъэ.

Гушылэхэм язэокIынрэ язэгъэкIунрэ атэгъэпсыхъэгъэ шэпхъакIэхэр грамматикэу шылэхэм ахигъэхъанхэм пае ыпэрапшIэу ежэ адыгабзэм кытырэ материалыр дэгъу дэдэу, кIэгъэзыгъэ имылэу зэригъэшIэнэу, теориер тэрэзэу кызылэкIыгъэхъаным афэшI ар 1951-рэ илъэсым Тбилисскэ кьэралыгъо университетым филологиемкIэ ифакультет кавказыбзэхэмкIэ иотделение чIэхъэ. Илъэситфырэ университетым щеджэ ыкIи ар тфы закIэлэ кьеуы, ащ ыуж Грузием шлэныгъэхэмкIэ и Академие иаспирантурэ илъэсищрэ щеджэ.

1967-рэ илъэсым Зеклогъу Уцужыкьо «Система склонения в адыгейском языке» зыфилорэ темэмкIэ икандидатскэ диссертацие кьегъэшъыпкъэжы.

Уцужыкьо IофшIэгъэ дэгъухэр икьэлэмыпэ кыпыкIыгъэх фонетикэм, лексикографием,

адыгэ литературабзэм лъапсэ фэхъугъэ диалектхэм, графикэм, орфографием, пунктуацие, терминологием, адыгабзэм изэгъэшIэн итарихъ ыкIи нэмыкIхэм афэгъэхъыгъэхэу. Ау анахъэу ыгу етыгъэу зиушэтын пылыгъэр грамматикэм илахъхэу адыгабзэм иморфологиерэ исинтаксисрэ.

Уцужыкьо идокторскэ диссертацие кьалэу Москва 1989-рэ илъэсым «Основные синтаксические структуры в адыгейском языке» зыфилорэ темэмкIэ кышIэгъэшъыпкъэжыгъ. Ащ зэлашлэрэ шлэныгъэлэжъэу Блэгъожь Зулкъаринэ иоппонентыгъ. Зулкъаринэ ыгъэшIагъоу пчъагъэрэ кытхыжыгъ Уцужыкьо лъытэныгъэшхо, осэшхо кызырэфашыгъэр, итхыгъэхэр зэрашлэрэр. Ахэм ащыщыгъэх шлэныгъэлэжышхохэу Б. А. Серребренниковыр, А. С. Чикобавэ, Г. Р. Рогавэ, Н. Ф. Яковлевыр, М. А. Кьомахуэр, Г. Ф. Турчаниновыр, А. К. Шагировыр.

Зеклогъу Уцужыкьо илофшIагъэхэм осэшхо кызырэфашыгъэрэ кьаушыхъаты гупчэ академическэ журналэу «Вопросы языкознания» зыфилорэм ащ истатьяу «Строение предложения в языках полисинтетического типа (на материале адыгских языков)» зышъхъэр 1981-рэ илъэсым кызырэдэхъагъэм. ХэзгъэунафыкIы сIоигъор журналыр кьыдэкIэу зиублагъэм щегъэжъагъэу (1952) Зеклогъу Уцужыкьо истатья апэ дэдэ Темир Кавказ шъолпырым икIыгъэу адыгабзэхэм ясинтаксис фэгъэхъыгъэу ащ кьыдагъэхъагъэр. Ащ щегъэжъагъэу а журналым илъэлукIэ Уцужыкьо ирецензиерэ кьыдагъэхъэу аублэ.

Уцужыкьо илофшIагъэхэм уасэу кыфашыгъэм ишыхъат Лейденскэ университетым ипрофессорэу Р. Сметс (Голландиер) итхылэу «Анатолие шапсыгъэхэм абзэ фэгъэхъыгъ» зыфилорэм «Лъытэныгъэшхо зыфэсшырэ сикIэлэгъэджэхэм ащыщэу Зеклогъу Уцужыкьо

пай» ылоу тетхагъэу кыфигъэхъыгъэр.

Зеклогъу Уцужыкьо лексикографием ылэныкьокIи IофшIэгъэ куухэр илэх. Ахэм ащыщы «О составе и структуре Адыгейско-русского словаря», «Адыгейская лексикография. Состояние и задачи», «Наш институт и адыгейское языкознание» зыфилорэр.

«Урыс-адыгэ гушылалэу» 1960-рэ илъэсым кьыдэкIыгъэр зэрэзэхэгъэуцогъэщт шыкIэр, еплыкIэу ащ Уцужыкьо фырилэхэр джыри 1950-рэ илъэсым Н. Ф. Яковлевым ригъэлэгъуэгъэхэу, адрэм ахэр тэрэзэу ылытагъэхэу щытыгъ. Ащ фэдэу Iоф дишлагъ «Адыгэ-урыс гушылалэу» 1975-рэ илъэсым кьыдэкIыгъэми.

1968-рэ илъэсым «Адыгабзэм иорфографическэ гушылалэ» зыфилорэр, ежыри авторхэм ахэтэу, кьыдэкIы. Мы гушылалэу зэлашлэрэ француз шлэныгъэлэжъэу Ж. Дюмезиль «шIуагъэ кьэзыхъыщт IофшIагъэу» елош, осэшхо кырыты. Ащи блэкIыш, Зеклогъу Уцужыкьо «Адыгэ орфографием нахъышIу зэрэхъуштымкIэ шIэгъэн фаехэр» (Проект) 1989-рэ илъэсым Мыекьуапэ кышыдегъэкIы, «Адыгабзэм иорфографическэ гушылалэ» зехигъэуцонэу регъажъэ. ЫпшъэкIэ зигугъу кьэсIыгъэ гушылалэу гушылэ мин 15 фэдиз кьыдэхъэгъагъэмэ, мыщ гушылэ мин 50 Iэпэ-цыпэ кьыдыгъэхъэ шIоигъоу дэлажъэщтыгъ, ау ипсауныгъэ кьызыщыкьуи, ар ыухыжыын ыпэкIыгъэп. Шлэныгъэлэжыым ихъарзынэщ а Iэпэрытх ныкьотхыр нэкIубгъо 538-рэ хъоу хэлъыгъ. Уцужыкьо ишъхъэгъусэ Светэ илъэлукIэ филологие шлэныгъэхэмкIэ докторэу Бырсыр Батырбийрэ а лъэхъаным филологие шлэныгъэхэмкIэ кандидатыгъэу, джы докторэу Анцокъо Сурэтрэ ащ дэлажъэх ыкIи гушылалэу Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъокIэ 2014-рэ илъэсым кьыдагъэкIы.

Гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтым IофшIэгъэшхоу кьыдыгъэкIыгъэхэм ащыщ томищ хъурэ «Адыгабзэм изэхэф гушылалэ». Ащ изэхэгъэуцон икIэщэкIуагъ Зеклогъу Уцужыкьо. 1983-рэ илъэсым ащ кьыдыгъэкIыгъэ «Инструкция для составления «Толкового словаря адыгейского языка» зыфилорэмкIэ мы гушылалэу зэхэгъэуцугъэу щыт.

Зеклогъу Уцужыкьо цыфым ишлэныгъэ, иакъыл, игулытэ зыхыльхъэгъэ IофшIагъэу щылэхэр цыф жъугъэхэм алыгъэлэсы сыдыгъуи шIоигъуагъ ыкIи иохътабэ ащ тыригъэкIодагъ. Ауцтэу ымышыгъэми ащ зыми ыгу ебгъэныеп, ау ежэ ицIыфыгъэ елытыгъэу ахэм ябгъукIоныш, гум ринэжыынхэ ыпэкIыгъэп. Гушылэм пае, С. Хъан-Джэрые иалфавит псэ кыпызыгъэкIэжыгъэр Зеклогъу Уцужыкьо. Апэ дэдэ Бэрсэй Умарэ ищылэныгъэ гъогу, итворчествэ кытегушылагъэр, ащ ибаснэхэм адыгабзэкIэ тяджэн амал кьытэзытыгъэр, Бэгугъэ Ахьмэд иалфавит игугъу языгъэшIыгъэр Зеклогъу Уцужыкьо, шлэныгъэлэжэ цIэрылохэу Н. Ф. Яковлевым, Д. А. Iэшъхъемафэм, М. А. Кьомахуэр, Г. В. Рогавэ ыкIи нэмыкIхэми ялофшIагъэхэм уасэ афаригъэшIыным опсэуфэ ыуж итыгъ.

Зеклогъу Уцужыкьо адыгэ бзэшлэныгъэм илъэныкьохэм ащыщэу зынэмысыгъэ кьэгъотыгъуай. Ащ инаучнэ IофшIагъэхэр адыгэ бзэшлэныгъэр кьэзыгъэбаигъэ ушэтын гъэшIэгъонхэу щытыгъ. Ащ игупшысэхэр, изэхэфынхэр, иекIолIагъэхэр кызырыкIоу щытыгъэхэп. Ахэм купкIэу ахэлпыр кьыбгурылоным пае шлэныгъэ куу дэдэхэр уилэнхэ фае.

Зеклогъу Уцужыкьо ишлэныгъэкIи, илофшIагъэкIи лъэгэплэ инхэм анэсыгъ. Ар филологие шлэныгъэхэмкIэ доктор, шлэныгъэхэмкIэ Адыгэ Дунэе Академием иакадемик, Урысые Федерациеи шлэныгъэхэмкIэ изаслуженнэ IофшIэшхоу. Лъытэныгъэшхо зэрэфашыгъэм ыкIи цыф цIэрылоу зэралъытэрэм яшыхъат тхылхэу «Ведущие языковеды мира», «Адыгская (черкесская) энциклопедия», «Знаменитые люди Кавказа», «Адыгэ шлэныгъэм илэжъагъэхэр» зыфилорэрэм ащ ыцIэ зэрэдэхъагъэр.

Адыгэ бзэшлэныгъэлэжъэу Зеклогъу Уцужыкьо кызыхъугъэр непэ илъэс 95-рэ мэхъу. Ар кьытхэмытыж нахъ мышлэми, дахэкIэ, шIукIэ тыгу кьэкIыжы, ащ илофшIагъэхэр адыгэ бзэшлэныгъэм пытэу хэуцугъэх, иархиви гуманитар ушэтынхэмкIэ адыгэ республикэ институтым ихъарзынэщ хэлъ, ар осэшхо зилэ кIэнэу щыт. Ишлэныгъэ IофшIагъэу кьытфыцинагъэхэмкIэ непи ар илъэпкъ фэлажъэ.

АНЦОКЪО Сурэт.

Гуманитар ушэтынхэмкIэ адыгэ республикэ институтым бзэшлэныгъэмкIэ иотдел ипаш.

Сурэтхэр: Зеклогъу унагъом ихъарзынэщ.

Джэгокло хабзэр къаІэтыжы

(ИкІаух).

Джэгокло тхьаматэу Быштэкёу Адам нэужым Іофтхьабзэм пэублэ фишыгъ. Шэуджэн районым иллыкхэр нысэ ордэ къалозэ къыдэхьагъэх, нысэр къашагъ. Купым хэтхэр пчэгум къырекхыгъэх, адыгэ шэн-хабзэм къызэрэдильгъытэу лъэгукІэтыным нысэр тырагъуагъ, лэкхумэхэр тыратэкхьагъ, шэуэрэ тхьурэ ІуацІэлыгъ, хьоххуэр къыфалозэ ІаплІ рацкІыгъ, унэм рацагъ. Джэгуақлор унагъом къыфэлъагъ, джэгур зерицагъ.

Улапэ анахь джэгокло Іазэу дэсхэм ашыцэу Бгъошэ Ислам нэужым пчэгум кхыагъ. Нахьыжхэм, кІэлэ ыкі пшэщэ къэшъуақлохэм ячІыпІэ агъэнэфагъ. Анахьыжэу къеқлолагъэм пчэгур къызэлъуихыгъ, нэужым ныбжьыкІэхэм къэшэ дахэхэр къашыгъэх. Хьатияқлом гъэшлэгъонэу пчэгур зерицагъ, зэфэкІо дахэкІэ якъэгъэлъэгъон аухьыжыгъ.

ХьокІон Зураб нэужым гушыгъ ратыгъ, сэмэркъэу шыкІэм тетэу къеқлолагъэхэр ыгъэчэфыхэзэ пчэгур зерицагъ. ДжырекІэ амыгъэфедэжэу ачэу шыуашэ шыгъэу пчэгум кІалэр къытехьагъ, къашьохэрэр ыгъэхъухэу, бзэджащІэу пчэгум итыгъ, дэпІаеэзэ къэшъуагъ. Джащ дэжым Зураб шысэ кхыагъ ащ фэдэу укхашьо зэрэмыхуштыр, адыгэ къашьом шэпхъэ дахэхэр зэрэпылхэр.

Тэхьутэмькыое районым кыкІыгъэ купым Набэкёу Артур ипащэу зыкъагъэлъэгъуагъ. Къеқлолагъэхэр къызэрагъэшъуагъэхэм имызакъоу, нысэр зэрэрацхьыжырэр, къызэрытэхэрэр, шыгъынхэр къызэрахьыжхэрэр ыкі нэмыкІ шэн-хабзэхэр къагъэлъэгъуагъэх.

Адыгэ джэгур зыфэдэн фаер джащ фэдэу Кошхьэблэ районым кыкІыгъэхэм къагъэлъэгъуагъ. Фестивалым хэлэжыагъэхэм

зэкІэми зерицэуашэу зыкъагъэлъэгъуагъ. Адыгэ джэгур шыпкъэм фэдэу къагъэлъэгъонхэр къашыгъэх. Гушыгъэ щэрыохэр агъэфедэхэу хьатияқлохэм джэгур зерицагъ.

Фестивалым хэлэжыагъэхэм, къырагъэблэгъагъэхэм ашыцхэм гушыгъэу тафэхьыгъ, мы Іофтхьабзэм мэхьанэу ратырэр къыталагъ.

— Джэгуақлом фэгъэхыгъэ фестивалыр зэрэзыхащэщтыр зызэхэсэхым сигуапэу сыхэлэжыагъ, хьатияқлоу джэгухэр зесэцэх. Непэ сишлэныгъэхэм ахэзгъэхьагъ. Джэгуақлом цыфхэр зэрэзерицэрэм мэхьанэ ил, пшээдэкІыж ин тІэу сэлъытэ, джэгур зыфэдэщтыр нахьыбэмкІэ зэлъытыгъэр джэгуақлор ары, — ело ХьокІон Зураб.

— Адыгэ джэгур сыдигъокІи лъапкъ шэн-хабзэхэр къыцагъэлъагъохэу цытыгъ. Ар къызэтедгъэнэжыын, джэгуақлом мэхьанэу

илэр къэтІэтыжыын, къыткІэхьухьэрэ лІэужхэм ядгъэлъэгъун, ядгъэшлэн, ар агу раубытэн фае. Илэсипшыым ехьугъ хьатияқлоу джэгухэр къызысщыхэрэр. А уахьтэм къыкІоцІ зэхьокІыныгъабэ шыгъэ хьугъэ, джы ресторанхэм джэгухэр ащашыгъ, нэмыкІ лъапкъхэм къахьагъэ нэшанэхэр нахь агъэфедэх. Адыгэ шэн-хабзэ дахэхэр зэрэтилэхэр агу къэдгъэкІыжыныгъэу тыфай, ахэр нахь агъэфедэнхэу тэгугъэ, — къылауагъ Кошхьэблэ районым кыкІыгъэ джэгокло тхьаматэу Ордэн Адам.

Іофтхьабзэм къырагъэблэгъагъэхэм ахэтыгъ Улапэ шыцэу, пшыно анахь Іазэхэм ясатырэ хэтэу Симболэт Валерэ. Я 7-рэ классым исыгъ апэрэ джэгур ащ зегъэдэжугъ. Джащ къыщегъэжыагъэу икхьаджэ имызакъоу республикэм ичІыпІэ зэфэшхьафхэм ипшыне мэкхьамэ ащызэлъагъагъ.

— Непэ тиныбжьыкІэхэм

ашлогъэшлэгъонэу пшыном къызэрэохэрэр, къызэрышъохэрэр, джэгухэр зэрэзэрацхьэрэр сигуапэ. Ахэм ялэпІэсэныгъэ непэ джыри зэ тыушэтыгъ. Тиadyгэ лъапкъ хэхьоныгъэхэр ышынхэу, хьяр зэхьагъэхэр къытэбэкІынхэу тыфай. Уасэ къытфашІи, непэ тикхьаджэ мыщ фэдэ зэхьагъэ зэрэщызэхьагъэм тигъэгъушъуагъ, — къылауагъ ащ.

— Джэгуақлом мэхьанэу илэм зыкъегъэлъэтыжыгъэнымкІэ фестивалым ишлогъэшхо къэкІоцт. Непэрэ Іофтхьабзэр Улапэ зэрэщызэхьащэрэр тигуапэ хьугъэ. СыдигъокІи тикхьаджэ иджэкІуақлохэр къахэщыщтыгъэх, къуаджэм джэгур дэты зыхьукІэ дэсыр зэкІэ кІоцтыгъ, зэрэгъэчэфыщтыгъэх. Тиджэгуақлохэр зыгорэм фэбгъэсэжыынхэу цытыгъэхэп. Непэ лъэхьаныр зэхьокІыгъэми, тильапкъ нэшанэхэр чІэтынэхэ хьуштэп, уасэ афэтшІэу ахэр зетхьанхэ фае, — къылауагъ къуаджэм нахьыжэу дэсхэм ашыцэу Пшыкхэнэ Мае.

ДЕЛЭКЪО
Анет.

КъэгъэлъэгъоныкІэкІэ къызэлъауахышт

АР-м и Лъапкъ театрэу Цэй Ибрахьимэ ыцІэ зыхьырэм неущ зичэзыу театральнэ уахьтэ къызэлъауахы. Софокл итрагедиеу «Пачьыхьэу Эдип» тыхыгъэ къэгъэлъэгъоныкІэр къатыцт.

АдыгабзэкІэ тхыгъэр ззыдзэкІыжыгъэр Емыж Мулілэт, зыгъэуцугъэр Москва кыкІыгъэ режиссерэу Константин Мишинь ары, сурэтышІ-постановщыкыр ыкі артистхэм ашыгъ шыуашэхэм Іоф адэзышІагъэмэ япаш Анна Федоровар, МХАТ-м щырегъаджэх.

Зэлъуыгъэ къэгъэлъэгъонхэр, ушэтыгъохэр зІлэгъэ спектаклэм ашІуабэ дашІэу ежэх. Ащ Іоф зэрэдашІэрэр зылъэгъугъэхэм агу къыгъэбырсырыгъ, артистхэм сценэм къыцагъэлъагъорэм античнэ зэманым ухэщэ, узІэпызыщэрэ кІуачІэу ярольхэм халхьашъугъэр пщагъэгъупшэ-

рэп. Ащ фэдэу къэгъэлъэгъон шъхьалэм тыкхьанэсыгъ. Софокл итрагедиеу къахьахыну зыкІэхьугъэм, ащ мэхьанэу ратырэм АР-м итеатральнэ объединение ихудожественнэ пащэу, АР-м культурэмкІэ изаслуженнэ ІофшІэшхоу Ацумыжэ Рустам къытегушыгъэзэ, ащ мэхьанэу гъэнэфагъэ зэрэхильхьэрэр къыкІыгъэтхыгъ:

«ТицІыфхэр зыгъэгъушІошт спектаклэхэм ямызакъоу, къэралыгъом щызэхьащэрэ фестивалхэм республикэм ыцІэкІэ тахэлажэ зыхьукІэ къащыдгъэлъэгъошъун тІэкІышт ІофшІагъэхэр тІэнхэ фае. «Фести-

вальнэ къэгъэлъэгъонхэр» зыфІлорэ спектаклэ гъэуцугъэхэр театрэм къышІыхэрэм ахэтынхэм мэхьанэшхо ил. «Пачьыхьэу Эдип» дунаим итеатрэ цІэрылохэм ащагъэуцу. Тиартистхэм ялэпІэсэныгъэ зынэсырэр ащкІэ къэдгъэлъэгъон тІэкІышт. ЗэдзэкІыгъахэу шыгъэ пьесэхэр къызытэштэхэм ар къахэкІыгъ. Зэрэтеатрэу тыфэчэфэу спектаклэм игъэуцун, изыфэгъэхьазырын тыфэжыагъ. ЗанкІэу тиadyгэ лъапкъ пшышъоу къэгъэлъэгъоным зыпары кхыхэщырэр, ау узэгугъэфэн, зэбгъэпшэн горэхэр хэолъэгъукІых».

Театрэр зые шьолъырым, къэралыгъом ятхакІохэм, ядраматургхэм атыгъэхэм атехыгъэ къэгъэлъэгъонхэр зерицэуцухэрэм имызакъоу дунэе класикэм, драматургием зычиушэтыныр лъагъаІэу зынэсыгъэхэм якъэгъэлъэгъуапІэу мэхьу. О узыщы лъапкъ шэныр, культурэр, хабзэр лым хэлъэу къыдақлорэр къызэрэпшІышъуштым имызакъоу, умышІэрэр, узчымыгъуазэр, къыппэчыжьэр бгъэуцушъуныр, къэгъэлъэгъошъуныр сыдигъокІи ушэтыпІ. Къэгъэлъэгъоным гъэшлэгъонэу

зышІырэ лъэныкъохэм ар ашыц. ЕтІани ижырэ цыф лъапкъхэм яфольклор, ятхыдэхэр къызтегушыгъэхэрэр зэтырихьэхэу къыхэкІы. Мызэгъогуми Софокл итрагедиеу зэбгъэпшэн лъэкІышт къэбарэу «Борэжъ иорэд» зыфаусыжыгъэр адыгэ фольклорым хэт. Ацумыжэ Рустам тизэдэгугъыгъу ар къыщыхыгъэщыгъ. Пэгагъэр изекІуакІэ ылапсэу псэуштыгъэ Пачьыхьэу Эдип къызэхьум къырыкІоцтэу къытыралъагъэм, ятэ зериуқыжыштым итхьамыкІагъо, сыдэу зишІыгъэми блэкІын ылэкІыгъэп. Мыхьунэу къыцшышІыгъэ псэуштыгъэ ар якъежыапІэ хьугъэ, къырыкІуагъэм ишылэныгъэ, инасып, ишлэшъуныгъэхэр ыгъэтэкхьагъ. Ежэежырэу зытырихьахьыгъэ пшыныжыр ипачьыхьагъуи ишылэныгъи кІэух афэхьыгъ. Джащ фэдэу адыгэ фольклорым къыхьанэагъэу, зидаушрэ зилыблэнагъэрэкІэ зыцІэ Іугъэ Борэжъ зэтысыжыым къычишІыгъэр умыгъэшлэгъон лъэкІырэр. ЯтІонэрэ шъхьэгъусэу илагъэм ихьоршэрыгъэ ыпкъ кыкІыкІэ Борэжъ апэрэ шъузымкІэ илэгъэ кьэ закьор, заорэр ыкъоми

ымышІэу, ригъэуқыжыын ылэкІыгъ. Пшыныжэ зытырихьахьы цыфхэм къахьамыжыагъэу, хьакІэщым къафимыкІыжыагъэ Борэжъ итІысхьахьыгъагъ. «Цыф къемыхьулапІагъэр къыошъулапІагъэп, сэ къысэрыкІуагъэр зызэхэпхыкІэ пшыныжыр зытепхыжыштыгъэ зытемыхыжыштыгъэ ухэдэщт», ащ къезылогъэ бзылфыгъэу зинасыпынчъагъэ къыфизылотыкІыгъэм Софокл итрагедиеу хэт Иокастэ къыцшышІыгъэм фэмыгъэдэн лъэкІырэр.

Спектаклэм Лъапкъ театрэм иартистхэр зэкІ пІоми хьунэу хэлажээх. Пачьыхьэу Эдип ироль къэзышІырэр УдыкІэко Ислам, ар иапэрэ роль шъхьал. Иокастэ къэзышІырэр Хьалэщтэ Саниет, Креонт — Жьудэ Аскэрбий. Фивэ ихор артист нэбгырэ 16 хэт. Къэгъэлъэгъоным декорациеу гъэшлэгъонхэр фашыгъэх. Лъапкъ театрэм иартистхэм, зы пкъынэ-лынэ фэдэу, спектаклэм къыцагъэлъагъорэ хореографиер, мэкхьамэу шыгъэфедагъэхэр, античнэ сурэтэу декорациехэм ачылу къытехьэхэрэр, шъуашэу ащыгъэхэр, рольхэр къэзышІыхэрэм шлэшъуныгъэу уагъэшІырэр — «Пачьыхьэу Эдип» ипремьерэ а зэпстэур хэтыцт. Пушкиным ыцІэ зыхьырэ унэм неущ пчылхэм сыхьатыр блым ар къыцагъэлъэгъошт. Театрэр шІу зылъэгъухэрэр зэхэцақлохэм рагъэблагъэх.

ТЭУ Замир.

Чъэшыогъу мафэхэр зыфэдэщтхэр

Іоныгъо мазэр фабэу ыкі гъушъэ дэдэу икІыгъ. Мы мазэм фабэу шыгъэ хабзэм градуси 2-кІэ нахьыбагъ мыгъэрэ Іоныгъор, ошхыр мэкІэ дэдагъ, шыгъагъ хэп пІоми хьушт, къещын фэагъэм ызыщани тІээгъугъэп. Ары машІом зыкхьыштэным ищынагъо ренэу зыкІыщылагъэр. Ащ имызакъоу, шышъхьэлум и 17-м къыщыублагъэу непэ къызынэсыгъэм ошх тэрэз къызэремышхыгъэм кхыхэкІэу чІыгум шынэгъакІэу илэм лъэшэу къыщыкІагъ, псыхьохэм адэт псыри бэкІэ нахь мэкІэ хьугъэ.

Чъэпыогъу мазэу къытфихьэрэр бжыхьэм ыгузэгъу. Сыд фэдэщта мы

мазэр? «Чъэпыогъум мафэм блэгъогъоу зызэблэхьу» ало цыфхэм. АдыгеимкІэ чъэпыогъур дышъэ бжыхьэ шыпкъ. Илэс кьэс мы мазэм ыгузэгъухэм адэж хэпшыкІэу къэуцхылы. Апэрэ мэфэ чыІэхэм ауж тхьамаф-тхьамэфитІу пІалъэкІэ фабэм къегъэзэжы — «бабье лето» зыфалорэ мафэхэр къехьэх. Джащыгъум фабэр градус 30-м ехьун ылэкІышт. Мыщ фэдэ лъэхьаным температурэр градус 36,7-м нэсыгъэу агъэунафыгъагъ 1998-рэ илэсым. Чъэпыогъу анахь чыІэр зыщылагъэр 1946-рэ илэсыр ары — чыІэр градус 13,8-м нэсыгъагъ.

Чъэпыогъум фабэу шыгъэщтыр шапхьэ-

хэм ашІокІыштэп, ошхыр мэээ шапхьэхэм афэдизышт, ашІокІыны ылэкІышт. Мазэм иапэрэ мэфэ 15-м шыблэ зыхэт ошхыхэр шыгъэщтых, ятІонэрэ мэээ ныкъом — ошхым жьыбгъэ чыІэ хэтэу. Къушъхьэлэу чыІлэхэм ос цыне къащесын ылэкІышт.

Мазэм иапэрэ мэфіпшылым чэщым фабэу градуси 9 — 11 шыгъэшт, мафэм — 16 — 21-рэ, градус 26 — 28-м зыщынэсырэ мафэхэри кхыхэкІыштых.

ЯтІонэрэ мэфіпшылым — чэщым градуси 7 — 12, мафэм 15 — 20, градуси 5 — 15 нахь зыщымылэшт мафэхэри кхыхэщтых.

Ящэнэрэ мэфіпшылым чэщым фабэу шыгъэщтыр градуси 4 — 9, къушъхьэлэу чыІлэхэм чыІэр градус 1 — 4, мазэм ыкІэхэм адэж чыІэр градуси 6 — 11-м ащынэсышт.

Лъэшэу къызыщещхырэ мафэхэм псыхьохэм адэт псым зыкхьыштэнын ылэкІышт. Губгъохэм Іоф ащыпшІэн умылэкІыным ищынагъо шыгъэщтэп.

ГидрометеорологиемкІэ ыкі тыкхьэуцухьэрэ дунаим изытет иуплэкІункІэ Гупчэм ипащэу Александр МИТРОВЫР.

Апэрэу хэлажъэх.

Урысые клэлэцкыкы Гупчэу «Орленкэм» шыклорэ Урысые сменэу «Юный математик» зыфилорэм мыгэ апэрэу Луганскэ ыкли Донецкэ народнэ республикэхэм кыарыкыгэ клэлэеджаклохэр хэлажъэх. ДНР-м кыкыгэ клэлэеджакло 15-мэ ыкли ЛНР-м шыщ 14-мэ загъэпсэфы ыкли яшлэныгэхэм ахагъахь.

Урысыем ишъолпырыклэхэм кыарыкыгэ ныбжыклэхэм яегъэджен мэхъанэшхо раты. Шлэныгэ зэрэзэрагъэгъотырем имызакъоу гъэсэнэгъэ модульхэр аклух, ащ ишлуагъэклэ ханэгъэ шлэныгэхэр аклужкыкы ыкли ялэгъухэм аклэхъажьых. Урысые

гъэсэнэгъэ проектэу «Школково» зыфилорэм иклэлэегъаджэхэр ары ныбжыклэхэм лоф адэзышлэхэрэр. Джащ фэдэу ДНР-м, ЛНР-м кыарыкыгэ клэлэеджаклохэр кыблэ федеральнэ зэнэкъокъум хэлажъэх, ахэм «Новая лига» зыфилорэр афызэхашагъ.

— Нэмык клэлэцкыкыхэм афэдэу ЛНР-м ыкли ДНР-м ащыщ клэлэцкыкыхэм зэрифэшъуашэу шлэныгэ зэрагъэгъотын амал бэрэ ялагъап. Ахэм яшлэныгэхэр зэтэдгъэуцожьынхэр, лофтхъэбзэ зэфэшъафхэм ахэдгъэлэжъэнхэр ары

типшъэрылпыр. Дунэе ыкли Урысые мэхъанэ зилэ проектхэу тиапшъэрэ еджаплэ зэхыщхэрэм шъолпырыклэхэм ащыщ клэлэеджаклохэр, студентхэр кыыхэтэгъэлажъэх, — кыыуагъ Адыгэ кыэралыгъо университетым иректорэу Мамый Даутэ.

Нэужым ректорыр ныбжыклэхэм гуцылэгъу афэхъугъ, ашлогъэшлэгъон лъэныкыохэр кыырауагъэх.

Урысые сменэу «Юный математик» зыфилорэр 2005-рэ ильэсым кыыгъэгъэжъагъэу «Орленкэм» шызэхашагъ. А уахътэм кыыклоцл хэгъэгум ишъолпыр 50-мэ кыарыкыгэ клэлэеджакло мини 2-м ехъу ащ хэлэжъагъ.

Адыгэ кыэралыгъо университетым и Кавказ хысап гупчэрэ Урысые клэлэцкыкы гупчэу «Орленок» зыфилорэмрэ сменэм клэщакло фэхъугъэх. Москва дэт физикэ-техническэ институтыр, шлэныгэмклэ Урысые академием ихысап институтэу В. А. Стекловым ыцлэ зыхыырэр, республикэ естественнэ-хысап еджаплэр ыкли Урысые гъэсэнэгъэ проектэу «Школково» зыфилорэр программэм иклэщаклох.

Сменэр мэфэ 21-рэ клошт. Программэм кыдыхэлъытагъэу клэлэцкыкыхэм хысапымклэ яшлэныгэхэм ахагъэхъошт.

Адыгэ кыэралыгъо университетым ипресс-кыулыкыу.

Зээгъыныгъэклэ дзэ кыулыкыур

Пэжъапклэр сомэ
мин 204-м ехъу
Федеральнэ зэтыгъо ахъшэ
тыныр сомэ мини 195-рэ
Шъолпыр зэтыгъо ахъшэ тыныр
сомэ мин 200
Мыекъуапклэ зэтыгъо ахъшэ телдэр
сомэ мини 105-рэ

Дзэ комиссариатхэм зафэжъугъаз

Дзэ егъэджен гупчэ кыызэлъахышт

Дзэ кыулыкыум фэгъэхъазырыгъэнхэмклэ гупчи 128-рэ къащызэлъахыгъ шъолпыр 75-мэ. Адыгэ Республикэм щагъэпсыгъэри ахэм ащыщ хъугъэ. Урысые Федерацием зыкыэхъумэжыгъэнымклэ и Министерствэ и Коллегие изэхэсыгъо ащ фэдэ унашъо щашыгъ. Дзэ егъэджен гупчэр Мыекъопэ кыэралыгъо технологическэ университетым кыыщызэлъахышт.

Урысыем Ошъогу-космическэ кыуачлэхэмклэ икомандование Шхъалэ ыгъэнэфэгъэ дзэ ухъазырыгъэмклэ гупчэхэм студентхэм шлэныгэ щарагъэгъотышт. «Бакалавриатым» ыкли «специалитетым» очнэ шыклэм тетэу щеджэрэ студентхэу ятлонэрэ курсым исхэр ары гупчэм члэхъан амал зилэштхэр.

Рядовойхэр ыкли сержантхэр ащ кыычлэгъэклыштых. Еджэныр кыызаухыклэ УФ-м и Улэшыгъэ кыуачлэхэм язапас хэхъаштых.

ГЪЭТЭРЭЗЫЖЫН

Гъэзетэу «Адыгэ макъэм» ия 178-рэ тедзэгъоу Ионыгъом и 27-м кыдэ-кыгъэм ит тхыгъэу «Сабыйхэм яплун кыыхихыгъ» зыфилорэм хэукъоныгъэ хэхъухъагъ. Ащ иапэрэ абзац ия 2-рэ сатырэ хэт гуцылэхэу «...лэжъэкло унэу нэбгырэ 50-м ехъу зыхэтыр зэрещэ...» зыфилохэрэм ачыплэ «лэжъэкло купэу ...» тхыгъэн фэягъ.

Илофшлэн ригъэжъагъ

Зээгъыныгъэклэ кыулыкыур зыхыштхэм яугъоин фэгъэзэгъэ мобильнэ комплексым илофшлэн ригъэжъагъ.

Автомобилэу «Газель» зыфилоу мобильнэу зэтэгъэпсыхъагъэр Кыблэ дзэ шъолпырым икомандование Адыгеим кыыритыгъ.

Республикэм муниципальнэ образованиехэм ащызэхашагът лофтхъабзэхэу цыфжыугъэхэр зыхэлэжъэштхэм шлоигъоныгъэ зилэхэм кыыщыфагъэфедэн альэкышт.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Урысые Федерацием и Музейнэ фонд изытет иуплъэкълкэ Положениеу шылэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхыгъ

Федеральнэ законэу N 248-р зытетэу «Урысые Федерацием къэралыгъо ыкӀи муниципальнэ уплъэкълкыр зэрэщызэхэщэгъэм ехылаӀагъ» зыфилоу 2020-рэ илъэсым бэдзэогъум и 31-м къыдэкӀыгъэм ия 23-рэ статья ия 9-рэ лахъ, ия 10-рэ лахъ ия 2-рэ пункт атегъэпсыхьагъэу, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Законэу N 24-р зытетэу «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет ехылаӀагъ» зыфилоу 1996-рэ илъэсым чъэпыогъум и 1-м къыдэкӀыгъэм ия 1-рэ статья адиштэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ышӀыгъ:**

1. Урысые Федерацием и Музейнэ фонд изытет иуплъэкълкэ Положениеу шылэм мыщ фэдэ зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм:

1) а 1-рэ разделым:
а) я 3-рэ пунктым хэт гуцылэхэу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэуӀагъэхэр...» зыфи-

лохэрэм ауж гуцылэхэу «къыкӀэлъыкӀорэ зэхьоклыныгъэхэр» зыфилохэрэр тхыгъэнхэм;

б) я 8-рэ пунктым хэт гуцылэхэу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэуӀагъэхэр» зыфилохэрэм ачӀыплӀкӀэ гуцылэхэу «къыкӀэлъыкӀорэ зэхьоклыныгъэхэр хэтхэу» зыфилохэрэр тхыгъэнхэм;

2) я II-рэ разделым ия 6-рэ пункт мыщ тетэу тхыгъэнхэм:

«6. Планым къыдимылъытэрэ уплъэкълкыр зэхэщэгъэнхэмкӀэ унашъо аштэн зыхьукӀэ къызыпкъырыкӀыхэрэр музеим чӀэлъ пкъыгъохэу ыкӀи коллекциехэу зыпкъ игъэуцожьыгъэн фаехэм япчъагъэ, ыпэрэ илъэсым елъытыгъэмэ, проценти 10-кӀэ нахьыбэ зыхьукӀэ ары. МыщкӀэ лӀабытыплӀэ хьурэр къэралыгъо статистикэмкӀэ Федеральнэ къулыкӀеу ышӀыгъэ унашъоу N 647-р зытетэу 2022-рэ илъэсым лоныгъом и 22-м къыдэкӀыгъэр ары. Урысые Федерацием куль-

турэмкӀэ и Министерствэ музейхэм ялофшӀэн зэрэ-зэхэщэгъэм лъыплъэгъэнымкӀэ шыкӀэ гъэнэфагъэу шылэхэми афэгъэхьыгъэу ар щыт;

3) я III-рэ разделым ия 2-рэ ыкӀи ия 15-рэ пунктхэм ахэт гуцылэхэу «Адыгэ Республикэм игъэцӀкӀэкӀо хабзэ икӀулыкӀухэм яофициальнэ Интернет-сайт» зыфилохэрэм ачӀыплӀэ гуцылэхэу «Адыгэ Республикэм игъэцӀкӀэкӀо хабзэ икӀулыкӀухэм яофициальнэ Интернет-сайт» зыфилохэрэр тхыгъэнхэм.

2. Официальнэу къызыхаутырэ мафэм къышыублагъэу мы унашъом кӀуачӀэ илэ мэхьу.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэу КӀЭРЭЩЭ Анзаур

къ. МыекӀуапэ,
шышъхьэурум и 30, 2023-рэ илъэс
N 196

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Цыф куп заулэмэ социальнэ лӀэпылӀгъу ягъэготыгъэнымкӀэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъохэм ащыщхэм зэхьоклыныгъэхэр афэшлыгъэнхэм фэгъэхыгъ

1995-рэ илъэсым шылэ мазэм и 12-м аштэгъэ Федеральнэ законэу N 5-р зытетэу «Ветеранхэм яхылаӀагъ» зыфилохэрэм ия 2-рэ статья ия 1-рэ пункт ия 3-рэ подпункт, ия 18-рэ статья, 2021-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 21-м аштэгъэ Федеральнэ законэу N 414-р зытетэу «Хэбзэ къулыкӀухэр Урысые Федерацием ишӀольырхэм зэрэщызэхэщэгъэрэм ехылаӀагъ» зыфилохэрэм ия 48-рэ статья адиштэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешӀы:**

1. Мыщ фэдэ зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм:

1) ветеранхэм, сӀкъатныгъэ зилӀэхэу, кӀэлӀцӀыкӀу сӀкъатхэр зэрыс унагъохэу зипсӀукӀэ амалхэр нахьышӀу зыфэшлыгъэнхэм зытефэхэрэм унэ ращӀфынхэм федеральнэ бюджетым къыхэкӀырэ зэтыгъо ахьцэ лӀэпылӀгъур зэралӀагъэхьэрэ ШыкӀлӀэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2020-рэ илъэсым гъэтхӀапэм и 22-м ыштэгъэ унашъоу N 46-р зытетэу «Ветеранхэм, сӀкъатныгъэ зилӀэхэу, кӀэлӀцӀыкӀу сӀкъатхэр зэрыс унагъохэу зипсӀукӀэ амалхэр нахьышӀу зыфэшлыгъэнхэм зытефэхэрэм унэ ращӀфынхэм е рашынхэм федеральнэ бюджетым щыщ зэтыгъо ахьцэр зэралӀагъэхьэрэм, социальнэ лӀэпылӀгъу зэраратырэм яхылаӀагъ» зыфилохэрэмкӀэ аухэсыгъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэуӀагъэхэр, 2010, N 3, 6, 11; 2013, N 1, 5, 8; 2015, N 9; 2017, N 11; 2018, N 5; 2019, N 1):

а) ышъхьэ хэт гуцылэхэу «псӀуплӀэм икӀэщӀфын

пае» зыфилохэрэр гуцылэхэу «унэм икӀэщӀфын пае» зыфилохэрэмкӀэ зӀблӀхьугъэнхэм;

б) а I-рэ разделым:

— ия 1-рэ пункт хэт гуцылэхэу «(Урысые Федерацием ихэбзэгъэуцугъэ зэхэуӀагъэхэр, 1995, N 3; 1998, N 47; 2000, N 2, 19; 2001, N 1, 33, 53; 2002, N 30, 48, 52; 2003, N 19, 52; 2004, N 19, 25, 27, 35; 2005, N 1, 19, 52; 2007, N 43; 2008, N 9, 29, 30, 40, 52; 2009, N 18, 26, 29, 30, 51, 52; 2010, N 27, 30, 31, 50; 2011, N 45, 47; 2012, N 43; 2013, N 14, 19, 27, 48; 2014, N 23, 26, 52; 2015, N 14, 27, 48; 2016, N 1, 22, 27, 52)» зыфилохэрэр гуцылэхэу «мыщ фэдэ зэхьоклыныгъэхэр игъусэхэу» зыфилохэрэмкӀэ зӀблӀхьугъэнхэм;

гуцылэхэу «(Урысые Федерацием ихэбзэгъэуцугъэ зэхэуӀагъэхэр, 1998, N 31; 1999, N 2, 29; 2000, N 22; 2001, N 24, 33, 53; 2002, N 1, 22; 2003, N 2, 43; 2004, N 35; 2005, N 1; 2006, N 1; 2007, N 43, 45, 49; 2008, N 9, 29, 30, 52; 2009, N 18, 30; 2010, N 50; 2011, N 27, 30, 45, 47, 49; 2012, N 29, 30, 53; 2013, N 8, 19, 27, 48, 52; 2014, N 26, 30, 49; 2015, N 14, 27, 48; 2016, N 1, 52; 2017, N 11)» зыфилохэрэр гуцылэхэу «мыщ фэдэ зэхьоклыныгъэхэр игъусэхэу» зыфилохэрэмкӀэ зӀблӀхьугъэнхэм;

— я 2-рэ пунктым хэт гуцылэхэу «псӀуплӀэм икӀэщӀфын пае» зыфилохэрэр гуцылэхэу «унэм икӀэщӀфын пае» зыфилохэрэмкӀэ зӀблӀхьугъэнхэм;

ия 4-рэ подпункт мыщ тетэу къэтыгъэнхэм:

«4) тамыгъэхэу «Жителю блокадного Ленинграда», «Житель осажденного Севастополя», «Житель осажденного Сталинграда» зыфилохэрэр къызыфагъэшъошагъэхэм;»;

2) цыф куп заулэу Адыгэ Республикэм щыпсӀухэрэм яунэхэм газрыкӀуаплӀэр ящӀлӀэгъэнымкӀэ социальнэ лӀэпылӀгъу зэрарагъэготырэ ШыкӀлӀэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2022-рэ илъэсым мӀэпылӀфэгъум и 8-м ышӀыгъэ унашъоу N 77-р зытетэу «Цыф куп заулэмэ яунэхэм газрыкӀуаплӀэр ящӀлӀэгъэнымкӀэ социальнэ лӀэпылӀгъу ягъэготыгъэным ехылаӀагъ» зыфилохэрэмкӀэ аухэсыгъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэуӀагъэхэр, 2022, N 4, 11; 2023, N 2, 3) зэхьоклыныгъэ фэшлыгъэнхэм, я 3-рэ пунктым ия 3-рэ подпункт мыщ тетэу къэтыгъэнхэм:

«3) тамыгъэхэу «Жителю блокадного Ленинграда», «Житель осажденного Севастополя», «Житель осажденного Сталинграда» зыфилохэрэр къызыфагъэшъошагъэхэм;».

2. Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэжьагъэу мы унашъом кӀуачӀэ илэ мэхьу.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэу КӀЭРЭЩЭ Анзаур

къ. МыекӀуапэ,
лоныгъом и 15, 2023-рэ илъэс
N 212

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 200-р зытетэу «ОшӀэ-дӀемышӀагъэ зыхӀэлъ чӀыопс ыкӀи техногеннэ нэшанэ зилӀэ тхьамыкӀагъохэм зэрар къызфахыгъэ цыфхэм, террористическэ бзӀджӀшӀагъэхэм лые зӀрахыгъэхэм мылӀку лӀэпылӀгъу ятыгъэным илофыгъо заулэхэм яхылаӀагъ» зыфилохэрэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхыгъ

Урысые Федерацием и Правительствэ иунашъоу N 1928-р зытетэу «Зэрар зыхыгъэ цыфхэм бюджетым къыхагъэкӀынышъ ахьцэ лӀэпылӀгъу зэраратыштым ехылаӀагъ» зыфилоу 2019-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 28-м къыдэкӀыгъэм диштэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ышӀыгъ:**

1. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 200-р зытетэу «ОшӀэ-дӀемышӀагъэ зыхӀэлъ чӀыопс ыкӀи техногеннэ нэшанэ зилӀэ тхьамыкӀагъохэм зэрар къызфахыгъэ цыфхэм, террористическэ бзӀджӀшӀагъэхэм лые зӀрахыгъэхэм мылӀку лӀэпылӀгъу ятыгъэным илофыгъо заулэхэм яхылаӀагъ» зыфилохэрэм мыщ фэдэ зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм:

1) гуадзэу N 1-м:

а) я 3-рэ пунктым иподпунктэу 3-м иабзацэу «б»-р хӀгъэкӀыгъэнхэм;

б) я 3-рэ пунктым ия 3-рэ подпункт хэт гуцылэхэу «абзацхэу «а»-мрэ «б»-мрэ» зыфилохэрэм ачӀыплӀкӀэ «абзацэу «а»-р» тхыгъэнхэм;

в) я 5-рэ пунктым иапӀэрэ абзац хэт гуцылэхэу «а»-мрэ «б»-мрэ» зыфилохэрэм ачӀыплӀкӀэ гуцылэхэу «абзацэу «а»-р» зыфилохэрэр тхыгъэнхэм;

г) я 15-рэ пунктыр мыщ тетэу тхыгъэнхэм:

«15. Урысые Федерацием щыпсӀухэу (лӀкӀыб къэралхэм къарыкӀыгъэхэу) ыкӀи гражданствэ зымылэхэу мы унашъом ия 3-рэ пункт къыдильытэхэрэр зыгъэцӀкӀэхэрэм ыпшӀэкӀэ зигугъу къэтышӀыгъэхэр япхьылӀэн плӀэкӀышт.

2) гуадзэу N 2-м:

а) я 2-рэ пунктым ия 1-рэ подпункт иабзацэу «б»-м кӀуачӀэ имылӀэжъу лытыгъэнхэм;

б) я 4-рэ пунктым хэт гуцылэхэу «абзацхэу «а»-мрэ «б»-мрэ» зыфилохэрэм ачӀыплӀкӀэ гуцылэхэу «абзацэу «а»-р» зыфилохэрэр тхыгъэнхэм;

в) я 11 — 12-рэ пунктхэм ахэт гуцылэхэу «мафэр» гуцылэхэу «мафӀэхэмкӀэ» зӀблӀхьугъэнхэм.

2. Официальнэу къызыхаутырэ мафэм къышыублагъэу мы унашъом кӀуачӀэ илэ мэхьу.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэу КӀЭРЭЩЭ Анзаур

къ. МыекӀуапэ,
лоныгъом и 20, 2023-рэ илъэс
N 217

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Адыгэ Республикэм ицыф куп гъэнэфагъэхэм унӀмрэ коммунальнэ фӀэло-фашӀэхэмрэ атефӀэрэ уасӀэр афӀэлъэгъужьыгъэнымкӀэ агъӀэфедӀэрэ шапхъэхэм яя 4-рэ пункт зэхьоклыныгъэ фэшлыгъэным ехылаӀагъ

Урысые Федерацием псӀуплӀэхэмкӀэ и Кодекс ия 160-рэ статья диштэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешӀы:**

1. Адыгэ Республикэм ицыф куп гъэнэфагъэхэм унӀмрэ коммунальнэ фӀэло-фашӀэхэмрэ атефӀэрэ уасӀэ атырӀэр афӀэлъэгъужьыгъэнымкӀэ агъӀэфедӀэрэ шапхъэхэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2025-рэ илъэсым шылэ мазэм и 25-м ыштэгъэ унашъоу N 11-р зытетэу «Адыгэ Республикэм ицыф куп гъэнэфагъэхэм унӀмрэ коммунальнэ фӀэло-фашӀэхэмрэ атефӀэрэ уасӀэр афӀэлъэгъужьыгъэнымкӀэ агъӀэфедӀэрэ

шапхъэхэр ухэсыгъэнхэм ехылаӀагъ» зыфилохэрэмкӀэ аухэсыгъэхэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэуӀагъэхэр, 2005, N 1; 2008, N 2; 2010, N 4; 2011, N 3) яя 4-рэ пункт зэхьоклыныгъэ фэшлыгъэнхэм, мыщ тетэу ар къэтыгъэнхэм:

«4. Гъэстыныпхъэ пытэу цыфхэм агъӀэфедӀэн алъӀкӀыштымкӀэ шапхъэр:

1) фӀэтэрыбӀэу зӀхэт унӀм е унӀм унӀм изы квадрат метрӀэ гъӀплъыгъэнымкӀэ зы мазэм афатлупщырӀэр пхъэ кубическэ метрӀэ 0,017-рӀэ;

2) фӀэтэрыбӀэу зӀхэт унӀм е унӀм унӀм изы квадрат

метрӀэ гъӀплъыгъэнымкӀэ зы мазэм афатлупщырӀэр шӀомыкӀ килограмми 5,9-рӀэ.».

2. Официальнэу къызыхаутырӀэ нӀуж мӀэфи 10 зытешӀэкӀэ мы унашъом кӀуачӀэ илэ мэхьу.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэу КӀЭРЭЩЭ Анзаур

къ. МыекӀуапэ,
лоныгъом и 22-рэ, 2023-рэ илъэс
N 224

Лэс зеклоныр

Цыфыбэ зэрищэлагъ

Урысые лофтхьабзэу «Цылэныгэм екүрэ лэбэкү минипш» зыфилорэм Адыгэ Республикэр хэлэжыагъ.

Лофтхьабзэм клэщакло фэхуыгъ кэралыгъом иобшественнэ организациеу «Лига здоровья нации» зыфилорэр. Ар гум ыкли лэс зеклоном я Дунэе мафэхэм афэгъэхыгъагъ, цлэу фаусыгъэр «От сердца к сердцу».

Урысыем ишюлпырхэр, кэлэ зэфэшхьафхэр, муниципалитетхэр лофтхьабзэм хэлэжыагъэх, зэклэмкли нэбгырэ миллион фэдиз.

Урысые лофтхьабзэу «Цылэныгэм екүрэ лэбэкү минипш» зыфилорэм пшэрыл шхьалэу илэр лэс зеклоном пыщагъэхэм, зипсауныгъэ зыгъэпытэн гухэл зилэхэм япчъагъэ хэгъэхьогъэныр, ащ даклоу

гу-пъынтфэ узхэм пэшлорыгъэшэу ащыу-хьумэгъэнхэр ары.

Адыгейм имуниципалитетхэм ащыщхэм ялыкдохэм лофтхьабзэм зыщаушэтыгъ. Мыекьуапэ пштэмэ, мы акциер яплэнэрэу щырагъэклокыгъ ыкли ащ нэбгырэ 92-рэ хэлэжыагъ. Ахэм аныбжэ илэсым щегъэжыагъэу 70-м ехъум нэс. Ахэм зэклэми Мыекьуапэ физическэ культурэмклэ ыкли спортымклэ и Комитет ыгъэнэфэгъэ пшэрылпыр агъэцклагъ, гупчэу «Зэкъошныгъэм» кыи-щырагъажыи кэлэ паркым нэс лэсэу кэ-кьуагъэх. Япсауныгъэ агъэпытагъ.

Мыщ фэдэ лофтхьабзэу Красногвардейскэ ыкли Теуцожь районхэм, Адыгэкалэ ащы-кьуагъэхэм цыфыбэ ахэлэжыагъ.

Урым-рим бэнаклэр

Медалиплл
къахьыгъ

Олимпийскэ чемпионэу, дунaim ыкли Европэм гьогъуиухрэ теклоныгъэр къащыдзыыхыгъэ спортсмен цлэрылоу Николай Балбошиным ишлухьафтын зэрыл турнир къалэу Геленджик щыкьуагъ.

Тэхьутэмыкьое районим иллыкдохэм ащ чанэу зыкыщагъэлэгуагъ, медалиплл къахьыгъ.

Районыр ыкли республикэр къэзыгъэлэгуагъэхэр спорт еджаплэу N 2-м итренерэу Натлэкьо Шумафэ ыгъасэхэрэр ары. Зэклэ клалэхэр финалым нэсыгъэх. Барцо Рустам, Хьатит Амир ыкли Григорий Ананье-

вым теклоныгъэр къыдахыгъ, Шьэошлү Марат ятлонэрэ чыплэр къыфагъэшъошагъ. Джащ фэдэу Григорий Ананьевым хэушхьафыкыгъэ шлухьафтын кьылэжыгъ, ар олимпийскэ чемпионом кьыритыжыгъ. Район спорт еджаплэм ипаши турнирым щыхагъэунэфыкыгъ, ар судья анахь дэгъу хьугъэ.

Зэхэзыщагъэр
ыкли кьыдзы-
гъэжыгъэр:

АР-м лэпкэ лофхэм-клэ, лэкьыб кэралхэм ащыпсэурэ тильэпкэ-гъухэм адырлэ зэпхы-ныгъэхэмклэ ыкли кьэбар жьугъэм иамалхэмклэ и Комитет

Адресыр:
385000

кь. Мыекьуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер
зыхьыгъэр:

385000,

кь. Мыекьуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм кьаихьыгъэр А4-клэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэклэ 5-м емыхъухэрэр ары. Са-тырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цыкьунэу щытэп. Мы шапхэ-хэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэклэгъэкложыхь. E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:

УФ-м хэутын лофхэмклэ, телерадиокъэтын-хэмклэ ыкли зэлы-лэсыклэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэоры-шланл, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПН №ТУ23-00916

Зыщыхаутыгъэр

АО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекьуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэклэмкли
пчъагъэр
4035

Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1664

Хэутыным
узшыкьлэхэнэу
щыт уахьтэр
Сыхьатыр
18.00

Зыщыкьлэхгъэхэ
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

Редактор шхьалэр
Мэщлэкьо С. А.

Редактор шхьалэм
игуадзэр
Тэу З. Дз.

Пшгъэдэжыгъ
зыхьыгъэр
секретары
Тхьаркьохьо А. Н.

